

1. Obiekt
KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

625/1

2. Czas powstania
I poł. XIII w.

3. Miejscowość Biedrzychowice
Dolne

Nr hipoteczny.....

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres

Biedrzychowice, środek wsi

nr hipoteczny.....

5. Przynależność administracyjna

Województwo... lubuskie

Gmina.....Żary

pow. ŻARSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Biedrichojce, Frederistorff/1350/
Fiedersdorf

7. Przynależność administracyjna
Przed 1 IV 1975 r.

Województwo.. zielonogórskie.....

Powiat.....Żary

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.- kat. w Bieniowie

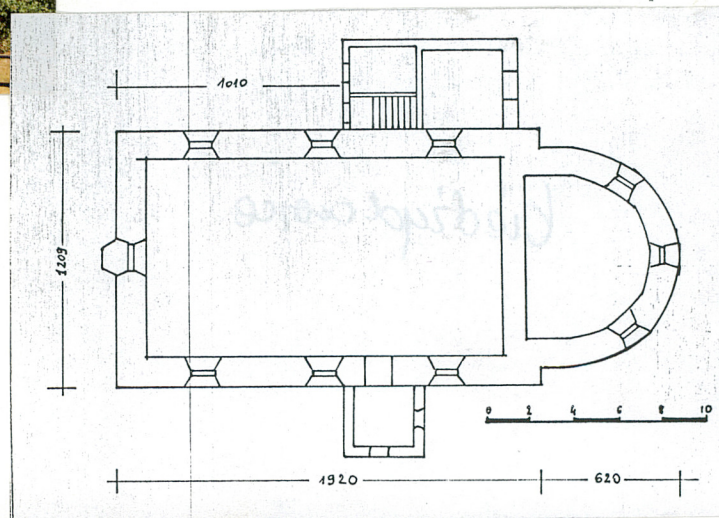
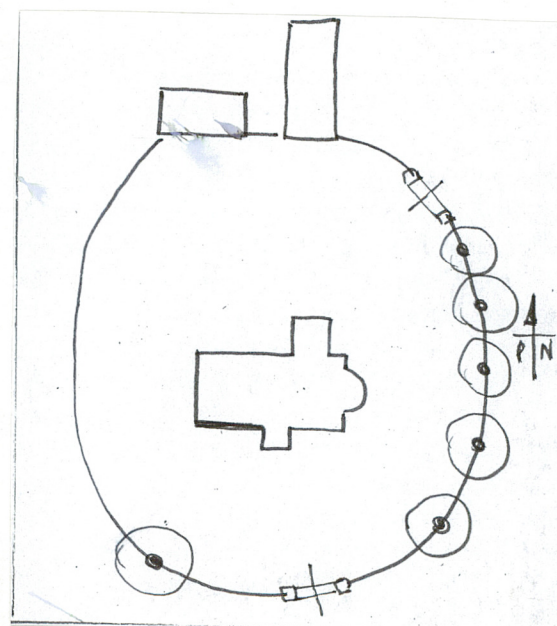
9. Użytkownik i jego adres

Gmina wyznaniowa w Biedrzychowicach
Dolnych

10. Rejestr zabytków

Nr...1226..... data

30.06.1964.....

Autor zdjęć
data wykonania
miejsce przechowywania negatywów

14. Kubatura ok. 2180 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 220 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja. Po 1945 roku wierni przyjęli dla potrzeb kultowych XX- wieczny zbór ewangelicki. Opuszczony kościół romański uległ dewastacji, a nast. popadł w ruinę. Nastąpiło częściowe zarwanie dachu, przegniły stropy, powstały wyrwy w murach. W latach 1974 – 1978 z inicjatywy parafian, przy wsparciu WKZ kościół odbudowano. Społecznym Komitetem Odbudowy kierował p. Józef Pieluszcak. Przy odbudowie wydobyto zachowane elementy romańskie: wsch. Okno absydy, okna północne nawy, wnęki nad portalem zachodnim, ozdobne płytki ceramiczne nad portalem południowym.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan kościoła dość dobry, otoczenie utrzymane należycie.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.	

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Łużycka wieś zapewne o metryce XII-wiecznej w pierwszym okresie akcji kolonizacyjnej została przeniesiona na prawo niemieckie i zreformowana przestrzennie. Jej plan łańcuchówki, osadza się na dwu równoległych ulicach, między którymi płynie kręty strumień. W źródłach Biedrzychowice wymienione zostały dopiero w 1350 roku, jako wieś dominalna państewka stanowego Żary. Od XVI w. Stanowiła lenno rodów Unwurde, potem Gablentz, Gersdorf, Zajonczech i Sack. Późnoromańska architektura kościoła wskazuje na jego powstanie w I poł. XIII w. Jednak w wykazie parafii dekanatu żarskiego z 1346 roku brak Biedrzychowic. Wskazuje to, że był wówczas filialnym. O remontach, które niewątpliwie były przeprowadzane na przestrzeni stuleci brak wiadomości źródłowych. Świadczą o nich jedynie dostrzegalne zmiany w architekturze, oraz daty na wiatrowskazach i murach 1654, 1705, 1850, 1895. Najpoważniejsza przebudowa nastąpiła w XV w. Zmieniono wówczas wykrój łuku tęczy z półkolistego na ostry, co powodowało późne datowanie kościoła w literaturze fachowej /XIV w./, mimo obecności wyraźnie romańskiej absydy. Fakt zmiany kształtu tęczy ujawniony został w czasie odbudowy kościoła w 1977 roku. W 1654 roku dobudowano przedsionek.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Kościół położony jest w środku wsi po południowej stronie strumienia, na nieznacznym wyniesieniu, opadającym po stronie północnej ku strumieniowi. Teren wokół kościoła /d. Cmentarz/ otoczony kamiennym murem. **Murowany** z kamienia polnego /portale i okna z cegły/, na zaprawie wapiennej, otynkowany. Tynki wapienno-cementowe gładkie. **Stropy** drewniane, płaskie, w kruchcie sklepienie krzyżowe. **Wieżba** dachowa drewniana, płatwiowo-stolcowa z jętkami. Nad przedsionkiem i zakrystią krokwiowo-jętkowa. **Dachy** kryte dachówką karpiówką kładzioną podwójnie w koronkę. Rynny i rury spustowe z blachy cynkowej. Posadzki z płytek ceramicznych, nowych. **Drzwi** wszystkie drewniane, zachodnie zewnętrzne dwuskrzydłowe, pozostałe jednoskrzydłowe, klepkowe, klepkowe na zawiasach pasowych. Drzwi zewnętrzne do kruchty stare /XIX w./ z zamkiem skrzynkowym, pozostałe nowe z czasów odbudowy kościoła. **Okna** metalowe. Jednonawowy na planie prostokąta z półkolistą absydą od wschodu. Od południa przylega czworoboczna kruchta, od północy prostokątna w rzucie zakrystia. **Bryła** zwarta, złożona z czterech różnej wielkości członów: nawy o dachu dwuspadowym, absydy o dachu wielospadowym oraz kruchty i zakrystii nakrytych dachami dwuspadowymi. Pod absydą znajduje się krypta. **Elewacje** otynkowane i pomalowane, za wyjątkiem ościerzy romańskich okien, portalu zachodniego i towarzyszących mu wnęk, gdzie występuje cegła. Południowa w części nawowej trzuosiowa z wysokimi oknami zamkniętymi półkoliście, czwarte niższe okno w absydzie. Między drugim, a trzecim oknem licząc od zachodu, kruchta o prostym szczycie, z półkoliście zamkniętym otworem wejściowym na osi. Wysoki szczyt elewacji wschodniej w dużej części przesłonięty dachem absydy. Półkolista absyda nieco niższa od nawy ma trzy otwory okienne, zamknięte półkoliście, z których środkowe jest pierwotnym szczelinowym. W elewacjach kruchty i zakrystii małe okienka. Elewacja północna trzyosiowa z dwoma oknami szczelinowymi, poszerzonymi u dołu. W paśmie trzeciej wschodniej osi dobudowana zakrystia o prostym szczycie. Na osi elewacji zachodniej ceglany, uskokowy portal o lekko zaostrzonym łuku. Nad nim i po bokach trzy płytkie wnęki o trójkatnych zwieńczeniach. W szczycie wyrobiony w tynku rysunek krzyża. W zachodniej elewacji zakrystii otwór drzwiowy/prostokątny/ i okienny /zamknięty półkoliście. **Wnętrze** nawy oświetlone pięcioma oknami o rozglifionych otworach, nakryte płaskim stropem. Część absydialna podwyższona o trzy stopnie, wydzielona ostrołukową tęczą, nakryta płaskim stropem, oświetlona trzema oknami. W półnosnej ścianie nawy otwór do zakrystii, zamknięty łukiem odcinkowym. W ścianie zachodniej prostokątny, rozglifiony otwór drzwiowy, w południowej otwór drzwiowy do kruchty prostokątny, sfazowany. Od strony kruchty ujęty jest ceglany, ostrołukowym portalem, zdobionym dekoracyjnymi płytkami ceramicznymi. **Instalacja:** elektryczna, ogromowa.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

H.E. Kubach, Die Kunstdenkmaler des Kreises Sorau..., Berlin 1939, s. 92
nn,
St. Kowalski, Zabytki województwa zielonogórskiego, Zielona Góra 1987,
s. 30

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Fotografie kościoła przed odbudową, wł. J. Pieluszcak, Biedzychowice Dolne nr 30.
Wnętrze kościoła z 1939 r., reprodukcja H.E. Kubach, op.cit.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

tekst St. Kowalski, S. Dąbrowski
wrzesień 1998
plany
zdjęcia

26. Sprawdził

1. Miejscowość...Biedzychowice Dolne
2. Gmina .....Żary
3. Województwo.....łubuskie

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Św.

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

fotografie i plany

Wkładkę założył: .....St. Kowalski, wrzesień 1998 r.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....PSOZ w Zielonej Górze.....

